

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

**Afgan Göçmenlere Yönelik Tutum ve Algıların Sosyolojik Analizi: Erzincan
Örneği**

**Sociological Analysis of Attitudes and Perceptions Towards Afghan Migrants: The Case
of Erzincan**

İbrahim AKKAŞ**

ID 0000-0002-2468-6225

İbrahim AKSAKAL*

ID 0000-0002-3367-3194

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 06.11.2021
Düzeltilme Talebi: 30.11.2021
Son Düzeltilme: 03.12.2021
Kabul: 07.12.2021
Online Yayım: 15.12.2021

Anahtar Kelimeler:

Sosyoloji
Göç
Afgan Göçü
Göçmen
Tutum

ÖZ

Yeni bir ülkeye göç; anavatanı terk etme, ev sahibi bir ülke bulup oraya taşınma ve orada yeni bir yaşam kurma konusunda çok sayıda pratik, ekonomik ve duygusal zorlukları içeren karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Bu zorluklar, yeni ülkeye gelmeden önce veya geldikten sonra savaş, kıtlık, yoksulluk, hastalık, mülteci kampları, sığınma talep etme, ayrımcılık vb. uygulamalara maruz kalan göçmenler için özellikle zorlu süreçler olabilir. Küreselleşme, savaşlar ve iklim değişikliği nedeniyle göç arttıkça, yerli ve göçmen nüfus arasında daha fazla etkileşim veya daha fazla çatışma yaşanacaktır. Göçmenlerin göç ettikleri yerin normlarına uyumu olarak açıklanan kültürel bütünleşme; önyargıyı azaltır, ancak ortadan kaldırmaz. Bu makale, Erzincan'da yaşayan bireylerin Afgan göçmenlere yönelik tutum ve algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Örneklem seçiminde 400 kişi örneklem grubuna dahil edilerek anket uygulanmıştır. Anket yoluyla toplanan veriler SPSS.20 programında analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Afgan göçmenlere yönelik sosyal dışlanma ve ayrımcılığa yönelik tutumun ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

ARTICLE INFO

Submitted: 06.11.2021
Revision Requested: 30.11.2021
Final Revision Received: 03.12.2021
Accepted: 07.12.2021
Published Online: 15.12.2021

Keywords:

Sociology
Immigration
Afghan Migration
Immigrant
Attitude

ABSTRACT

Immigration to a new country is a complex and challenging process involving many practical, economic, and emotional challenges in leaving the homeland, finding and moving to a host country and starting a new life there. These difficulties can be especially difficult for immigrants who are exposed to war, famine, poverty, disease, refugee camps, asylum seeking, discrimination, etc. before or after their arrival in the new country. As migration increases due to globalization, wars and climate change, there will be more interaction or more conflict between the indigenous and immigrant populations. Cultural integration, which is explained as the adaptation of immigrants to the norms of the place where they migrated, reduces prejudice, but does not eliminate it. This article aims to determine the attitudes and perceptions of individuals living in Erzincan towards Afghan immigrants. In the selection of the sample, 400 people were included in the sample group and a questionnaire was applied. The data collected through the questionnaire were analyzed in the SPSS.20 program. As a result of the study, it was concluded that the attitude towards social exclusion and discrimination towards Afghan immigrants came to the fore.

*1Yazar İletişim/ Corresponding Author: İbrahim Akkaş (Dr. Öğr. Üyesi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü, Erzincan, Türkiye ✉ ibrahimakkas191@gmail.com

*2 İbrahim Aksakal (Öğr. Gör. Dr.), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Erzincan, Türkiye ✉ ibrahimaksakal25@hotmail.com

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Akkaş, İ. ve Aksakal, İ. (2021). Afgan Göçmenlere Yönelik Tutum ve Algıların Sosyolojik Analizi: Erzincan Örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 41-54. doi:10.52108/2757-5942.2.3.3

1 Giriş

21. yüzyılın batı toplumları, yüksek derecede etnik ve çok kültürlü karmaşıklıkla karakterize edilir. Bunlar, farklı dinlerin, milliyetlerin ve kültürel kalıpların bir arada var olduğu, yani aynı topluluğu paylaştığı çeşitli sistemlerdir. Ancak bu, farklı gruplar arasında karşılıklı bir ilişki olduğu anlamına gelmez. Ayrıca, tüm bireyler ve gruplar, sosyal yapıya aynı düzeyde dahil değildir. Bu nedenle, gruplar arası ilişkileri engelleyebilecek sosyal ve yapısal koşulların analiz edilmesi ve aynı zamanda daha sürdürülebilir ve kapsayıcı toplumları teşvik eden kamu politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu tür toplumlar, tüm üyelerinin (sosyokültürel veya yasal statüden bağımsız olarak) topluluk katılımını, gruplar arasında olumlu etkileşim için kültürlerarası alanları teşvik ederek, ortaya çıkabilecek olası çatışmaları önleyerek ve düzenleyerek karakterize edilir (Martin vd., 2021: 2).

Kültürel tehdit, “farklı ahlak, norm ve değerlere sahip göçmenlerin neden olduğu bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bir birey, kültürünün belirli bir göçmen grubu tarafından tehdit edildiğini hissettiğinde, o kişi o gruba karşı daha olumsuz tepki verir. Burada kültürel tehdit, sosyal veya kişilerarası özellikler üzerinde grup farklılığının algılanması olarak tanımlanmaktadır. Kültürel tehdit modelleri, özellikler yerli halk ile göçmenler arasında daha büyük farklılıkların algılanması, kişinin daha büyük bir tehdit hissetmesi ve o gruba karşı daha fazla önyargıya dayanan tutum sergilemesidir” (Zarate vd., 2003: 100). Başkalarını nasıl yargıladığımız ve onlar hakkında nasıl çıkarımlarda bulunduğumuz, temelde sosyal bir süreçtir. Başkalarını bizim gibi konuşurlarsa, bizim gibi davranırlarsa ve bizim gibi görünürlerse olumlu olarak algılama eğilimindeyizdir. Bizden farklılarsa başkalarını olumsuz olarak algılamak küçümser veya dışlarız. Bununla birlikte, insanların diğerlerini dışlama derecesi, onları bir ötekileştirme sürecini ortaya çıkarır. Bu tür bakış açılarının davranışsal sonuçları da olabilir: Göçmenler, farklı oldukları için göz ardı edilebilir, yaşama ve temel haklara erişimden mahrum bırakılabilir. Göçmenler, göç ettikleri yerin sosyoekonomik durumu, dini veya kültürü için tehdit olarak görünürse, göçmenlere yönelik görüşler o kadar olumsuz olacaktır. Tersine, göçmenlerin göç ettikleri yerin değerleriyle özdeşleşirse bu görüşler o kadar olumlu olacaktır (Zarate vd., 2003: 101).

2 Günümüz Dünyasında Göç Kavramı ve Göç Hareketlikleri

Göç; insanların, sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesi biçiminde tanımlanabilir. Bu yer değiştirme uluslararası bir sınırı geçmek biçiminde olabildiği gibi, aynı devlet içinde de olabilir. Göçün biçimi (gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli, iç/dış, bireysel/kitlesele vb.) ne olursa olsun her türlü nüfus hareketleri (mülteciler, sığınmacılar, ülke içinde yerinden edilmişler, sürülmüşler, ekonomik göçmenler vb.) göç tanımı içinde kendisine yer bulur (Adıgüzel, 2016: 3).

Göç; insanların bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine geçici veya sürekli olarak hareket etmeleridir. Göç olayını gerçekleştiren kişi ise göçmen (mülteci) olarak tanımlanır. Bireylerin bir yerden başka bir yere göç etmesinin nedenleri bulunmaktadır. Ekonomik durumun iyileştirilmesi, olumsuz yaşam şartları, daha iyi eğitim imkanları, savaş, doğal afetler gibi nedenlerle göç olmaktadır (Yüksel, 2014: 104). Bir yerleşim biriminden, bir siyasi sınırı olan toprak parçasından bir diğerine doğru fert, grup veya kitle halinde gerçekleşen harekettir (Seyyar ve Genç, 2010: 272).

Göç; birey, grup veya milletlerin doğal, ekonomik, siyasal ve benzeri zorunluluklar nedeniyle yeni bir fiziki ve kültürel ortama yerleşmeleridir. Göç; bireylerin bir yerleşim biriminden diğerine yaşamlarını geçirmek üzere yerleşmek amacıyla yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme ya da yeni bir sosyal ve kültürel çevreye girmesidir (Kolukırcık, 2006: 1). Göç tanımlarından hareketle göçün ortaya çıkış şekillerini veya göç türlerini açıklamak gerekir.

Göç türlerini ele alırken oluşum nedenlerine göre; düzenli göç, düzensiz göç gönüllü göç ve zorunlu göç türleri açıklanmıştır. Düzenli göç, birey veya toplulukların, yasal yollarla vatandaşı oldukları ülke dışındaki bir ülkeye girişlerini, o ülkede kalışlarını ve o ülkeden çıkışlarını ifade eder (Adıgüzel, 2016: 4). Kendi ülkesinden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak yasal kanallar kullanılarak insanların ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleridir. Yasal olarak ülkeye giriş yapan göçmenler, geçerli bir göçmen vizesine ve uygun belgelere sahiptir (Barışık, 2020: 4). Düzensiz göç, birey veya toplulukların, yasa dışı yollardan vatandaşı oldukları ülke dışındaki bir ülkeye girişlerini, o ülkede kalışlarını ve o ülkeden çıkışlarını ifade eder. (Adıgüzel, 2016: 4). Göç veren, transit ve göç alan ülkelerin düzenleme normlarının

dışında gerçekleşen hareketlerdir. Başka bir deyişle burada göçmen; “göç düzenlemeleri uyarınca, belirli bir ülkeye girmek, orada ikamet etmek veya çalışmak için gerekli olan izin veya belgelere sahip olmamakta; gönderen ülke açısından ise, bir kişinin geçerli bir pasaportu veya seyahat belgesi olmadan uluslararası bir sınırı geçmesi veya ülkeden ayrılması için idari koşulları yerine getirmemesi olarak açıklanmaktadır. Kısacası düzensiz göçü yasa dışı göç olarak görmek mümkündür” (Barışık, 2020: 5). Gönüllü göç, herhangi bir zorlama olmaksızın bireylerin kendi iradeleri ile göç etmeleridir (Yüksel, 2014: 112). Zorunlu göç, 20 ve 21. Yüzyılın temel bir gerçekliği haline gelen zorunlu göçte gönüllülük ve tercih yapabilme hakkı yoktur. İnançlar, savaşlar, politik kaoslar, iç savaş, ücretler veya zorunlu istihdam, yiyecek kıtlığı ve açlık, doğal felaketler, deprem, sel, volkanik patlamalar, aşırı nüfus yoğunluğu, dengesiz kalkınma, ülke üretiminde yapısal dönüşümler, yeni yerleşim alanlarının hızlı gelişimi, nükleer felaket gibi çevresel felaketler, iklim nedeniyle küresel ısınma gibi faktörler zorunlu göçün nedenleridir. (Barışık, 2020: 13). Zorunlu Göç: insanların yaşadıkları yeri kendi iradelerinin dışında terk etmeleridir (Yüksel, 2014: 112). Zorunlu göç; insanların bir coğrafi bölgeden diğer bir bölgeye, içinde yaşanan iktisadi, sosyal, siyasi, dini ve demokratik durumun imkansızlığı (şiddet, iç savaş, etnik çatışmalar sebebiyle göç etmeleridir (Seyyar ve Genç, 2010: 273). Göç basit bir yer değiştirme hareketi olmayıp çeşitli nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Afganistan’dan Türkiye’ye yapılan göçü düzensiz ve zorunlu göç bağlamında değerlendireceğiz.

3 Kavramsallaştırma Sorunsalı: Göçmen ve Mülteci Kavramlarını Anlamak

Göçmen terimi genellikle, “bireyin göç etme kararını, kendi özgür iradesiyle ve kişisel rahatlık sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu terim, maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek, kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için geçerli kabul edilmiştir” (Adıgüzel, 2016: 5). Göçmen; yaşadığı ülkeyi sosyal, ekonomik ve siyasi sebeplerden dolayı terk etmek mecburiyetinde kalıp, başka bir ülkeye yerleşen kimsedir (Seyyar ve Genç, 2010: 274). Göçmen bazen bireysel isteklerle bazen de zorunlu sebeplerden dolayı başka bir yerleşim yerine doğru gerçekleşen insanları açıklamaktadır.

Mülteci, vatandaşı olduğu veya yaşadığı ülkeden çoğu zaman isteği dışında sınır dışı edilen ya da kaçmak zorunda kalan kişidir (Seyyar ve Genç, 2010: 512). Mülteci; “ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasî düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanmayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir” (Adıgüzel, 2016: 5). Mülteci, savaş, etnik, dini şiddet ve baskı nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalan kişidir (Szaflarski ve Bauldry, 2019: 177). Mülteci, zorunlu sebeplerle ya da baskı ve zulümden dolayı zorunlu olarak yerinden edilen bireyleri açıklamaktadır. Bu nedenle göçmenler hem göç sürecinde hem de göç ettikleri yerde bir takım olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktadırlar.

Göç hem göçmenler açısından hem de göç edilen yer ve göç edilen yerdeki yerli bireyler açısından birtakım sonuçlara yol açmaktadır. İstihdam ve iş gücüne etkileri; göçmenler göç ettikleri yerdeki istihdam ve iş gücü profilini etkilemektedir. Göç eden gruplar içinde genç üretken ve genç nüfus çoğunlukta ise göç edilen yerde genç iş gücü oluşması bakımından olumlu etkiler bırakmaktadır. Göç edenlerin vasıfsız olması gelir düzeyi düşük işlerde çalışma durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum kentlerde yoksulluğun artmasına yol açmaktadır. Yoksulluk ise, kalitesiz yaşam ve konut, sağlıksız yaşama gibi problemleri ortaya çıkarır (Yüksel, 2014: 117). Gelir dağılımı ve ücretlere etkileri, göçmenlerin gelir dağılımı üzerindeki etkileri girdikleri işin niteliğine bağlıdır. Göçmen işçilerin düşük gelirli işlerde istihdam edilmeleri kentsel gelir dağılımını olumsuz etkileyecektir. Göçmenlerin düşük ücretle çalışmaları kentin yerli işçilerinde işsizliğe yol açmaktadır (Yüksel, 2014: 117). Kentin fiziki yapısına etkileri, göç sonucu kentte artan nüfus kentlerin günlük bir şekilde büyümesine ve yetersiz konut ihtiyacına neden olmaktadır. Konut satış ve konut fiyat artışları ortaya çıkmaktadır. Gecekondu türü yapılar artmaktadır (Yüksel, 2014: 118). Kentin sosyo-kültürel özelliklerine etkileri, göç sonucunda ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri de göç edilen yere uyum sorunudur. Karşılaştıkları farklı kültür, farklı değer yargıları, çevre göçe maruz kalan bireyleri etkilemektedir (Yüksel, 2014: 119). Göçmenler istihdam, işsizlik, konut, beslenme gibi sorunların

yanı sıra uyum, ayrımcılık ve damgalanma gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu nedenle göçün toplumsal etkilerinin araştırılması gerekmektedir.

4 Düzensiz Göç Olarak Afgan Göçü ve Toplumsal Etkileri

Uluslararası göç, giderek daha fazla birbirine bağlanan bir dünya göz önüne alındığında, çok sayıda ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunlarına yol açan karmaşık bir olgudur. Uluslararası göçmenlerin yaşamları zordur. Birçok göçmen, insan hakları ihlalleri, düşük ücretler ve kayıt dışı işlerde çalışmaktadır. Göçmenlerin çoğu düşük kaliteli ve aşırı kalabalık konutlarda yaşamaktadır. Sağlık hizmetlerine erişimleri sınırlıdır ve birçoğu gerektiğinde sağlık sistemini kullanmaktan korkmaktadır. Ayrıca ev sahibi topluma entegre olmaya çalışırken çeşitli ayrımcılık türleri ile karşılaşmaktadırlar. Göçmenlerin çoğu düzensiz göç eden birey ya da gruplar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Göç akımları günümüzde, gönderen ve alan ülke boyutunu aşarak daha uzun vadeli olmakta ve sirkülasyonlar şeklinde kendini göstermektedir. Bu da uluslararası göç akımlarının ulus ötesi boyutunu ön plana çıkarmakta, göç süreci birden fazla ülkeyi ilgilendirmektedir. Örneğin, Afganistan'dan yola çıkan göçmenin, Pakistan'dan edindiği sahte belgelerle önce Moskova'ya oradan da İngiltere'ye ulaşması günümüzde sık rastlanan bir olgudur (Kolukırkık, 2014: 39). Ulaşım ağının gelişmesi ve küresel boyuta ulaşması göç kavramının da uluslararası bir olgu olarak değerlendirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Dünyanın her yerinde toplumlar ve ülkeler zulüm ve şiddetin kurbanı olan nüfusla karşı karşıya gelmiştir. Bir taraftan insanlar, özgürlüklerine ve yaşamlarına yöneltilen tehditlerden kaçmaya çalışırken, diğer taraftan hükümetler insani yükümlülükler, siyasi gerçekler ve ulusal ihtiyaçları karşılamak için yoğun çaba sarf etmek zorunda kalmışlardır. Göç kaynaklık eden ve göçün taşıdığı fiziki ve kültürel çıktılar konunun uluslararası boyuta evrilmesine yo açmıştır. Geride bıraktığımız dönemlerde gelişmiş ülkelere yönelik göçmen hareketlerindeki artış, göç ve etnik farklılıklarla ilişkili olarak ırkçı şiddetin yükselişidir. Göç yolları ve geçiş ülkeleri açısından bakıldığında Türkiye merkezi bir yer ve rotayı işgal etmektedir. Özellikle Asya, Ortadoğu ve Afrika kıtası ülkelerinden pek çok sığınmacı ya da göçmenin Türkiye'yi transit bir ülke ve göç edilebilir bir ülke olarak görmektedir (Kolukırkık, 2014: 38). Türkiye'nin coğrafi konumundan dolayı göç eden göçmenlerin değişik amaçları bulunmaktadır.

Türkiye'deki düzensiz göçmenlerin değişik amaçları bulunmaktadır. Birinci amaç; Türkiye'yi transit geçiş olarak görenler yani Avrupa ülkelerine geçme amacıyla olanlar, ikinci amaç; yasa dışı yollarla Türkiye'ye gelip kalanlar, son olarak; vatandaşlık talebi olumsuz sonuçlanıp Türkiye'de kaçak yollarla kalanlar şeklindedir (Alakuş ve Uzan, 2020: 98). Son bir yıl içinde ülke bazında değerlendirdiğimizde Afganlar Türkiye'ye yoğun olarak göç eden düzensiz göçmenler arasında ilk sırada bulunmaktadır.

1970'lerden itibaren başlayan ve halen devam eden Afganistan'daki göç hareketliliği Afgan tarihinde önemli bir rol oynamaktadır. Afganların göç etmesinde güvenlik, siyasi ve ekonomik faktörlerin yanı sıra uzun süreli iç çatışmaların büyük etkisi vardır. Coğrafi yakınlığın yanı sıra dil, kültür ve din benzerliği nedeniyle Pakistan ve İran başlıca göç edilen ülkelerdir (Buz vd., 2020: 31). Afganistan'da yaşanan savaş ortamından kaçan mülteciler önce Pakistan ve İran'a yoğun olarak göç etmiş daha sonra ise Türkiye'ye yönelmişlerdir (Karakaya ve Karakaya, 2021: 102).

Afganistan'dan dünyaya yayılan göç, tarihsel süreç içerisine yayılmış belirli aralıklarla devam etmiştir (Bozok ve Bozok, 2018: 417). 2021 yılında ise Afganistan'dan Türkiye'ye yönelik ciddi bir göç dalgası başlamıştır. Türkiye'ye yapılan göç ve gelen göçmen türleri farklılık göstermektedir. 2011 yılında başlayan Suriye'deki savaş nedeniyle yapılan yoğun göç (Alakuş ve Uzan, 2020: 96) 2021 yılında yerini Afganistan'dan yapılan göçe bırakmıştır.

Türkiye'ye Afganistan'dan gelen mülteciler, menşe ülkeye göre en büyük grubu oluşturmaktadır. 23.09.2021 tarihinde göç idaresi genel müdürlüğü raporuna göre 2021 yılında yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruklarına baktığımızda ilk sırayı 44.565 kişi olarak Afganistan'dan gelen göçmenler oluşturmaktadır (www.goc.gov.tr). Ayrıca Erzincan'ın Geçit Beldesi'nde yaşayan Afgan mülteci sayısının da 2.500 civarında olduğu açıklanmaktadır (<https://www.cumhuriyet.com.tr>). Afganların hem Türkiye'ye hem de Erzincan'a göçü sayısal olarak küçümsenmeyecek kadar çoktur. Bu durum, Afgan göçmenlerin kültürel etki ve temas yoluyla etkileşim sürecini de beraberinde getirecektir.

Kültürel etkileşim; iki farklı ve farklı kültür arasındaki sürekli temasın bir sonucu olarak ortaya çıkan bir uyum ve kültür değişikliği sürecidir. Çoğu zaman, göçmenlerin inançlarının, değerlerinin ve davranışlarının değişmesiyle sonuçlanır. Kültürleşme süreci sadece göçmen kültürünü değil, aynı zamanda ev sahibi kültürü de dönüştürür (Choi ve Thomas, 2009: 77). Dönüşüm sürecinde hem göçmenler hem de yerli halk bu değişime farklı tutumlar gösterirler.

Göçmenlerle yerli halkın karşılaşması sonucunda dört ayrı (uyum, asimilasyon, dışlanma ve marjinalleşme) kültürel etkileşim şekli ortaya çıkmaktadır. Uyum; dış grubun kültürel yönlerini benimserken aynı zamanda yerli halkın kendi kültürel gelenekleri muhafaza etme motivasyonu ile tanımlanırken, marjinalleşme; her iki kültürel kimliğin reddi ile belirlenir. Asimilasyon; kişinin kendi kültürünü reddetmesini vurgular ve yalnızca dış grup kültürünün benimsenmesine odaklanır ve dışlanma; dış grupların kültürünün reddedilmesi ve menşe kültürünü sürdürme motivasyonu ile tanımlanır (Lutterbach ve Beelman, 2021: 3).

Göçmenlerin kültürel etkileşime yönelik tutumu, seçtikleri kültürleşme stratejilerini etkiler. Ev sahibi ülkenin göçmenlere karşı tutumu da çeşitli göçmen grupları tarafından benimsenen kültürleşme stratejilerini büyük ölçüde etkiler. Göçmenlerin ev sahibi ülke tarafından kabul edilmesi yeni gelenlerin uyumunu teşvik ederken, göçmenlerin reddedilmesi yeni gelenlerin marjinalleşmesine ve ayrımcılığa neden olabilir. Kültürleşme üzerinde etkisi olan önemli faktörler arasında göçmenlerin kültürleşmeye yönelik tutumları, sosyal destek, yaş, ev sahibi ülkede kalma süresi, eğitim düzeyi, İngilizce dilinde akıcılık ve cinsiyet yer almaktadır (Choi ve Thomas, 2009: 78). Hem göçmenlerin hem de yerli halkın birbirlerine yönelik tutumu “biz” ve “öteki”ler şeklinde olduğunda çatışma kaçınılmaz olacaktır. Göçmenler tehdit olarak algılanacaktır.

Ev sahibi toplumdaki yeni grupların (göçmenlerin) varlığına ilişkin kaygıları, onların refahını etkileyen gerçek tehditler veya algılanan tehditler tarafından şekillendirilebilir. Ne olursa olsun, ekonomik rekabet, kültürel kimlik, güvenlik endişeleri ve suçtan kaynaklanan tehditler öne çıkmaktadır. Ekonomik faktörlerle ilgili olarak, işgücü piyasası rekabet teorileri, bireylerin kendilerine benzer becerilere sahip işçilerin göçüne karşı çıkacağını ancak farklı beceri seviyelerine sahip işçilerin göçünü destekleyeceğini öngörmektedir. Kültürel temellerini vurgulayan çalışmalar, kısmen sembolik siyaset literatürü ve sosyal kimlik teorisi üzerine kuruludur. Bu tür analizler, ulusal kimliğe, dini değerlere, kültürel değerlere ve dini inançlara yönelik tehdit duygularını vurgular. Güvenlik kaygıları ise göçmen gruplarla ilişkili terörist algıları, suç oranlarının artmasıyla ilişkilidir (Heelwing ve Sinno, 2017: 340-341). Göç, göçmenlerin fiziki ve sosyal çevrelerini değiştirerek yeni bir sosyal ortamın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yaşanan bu değişim süreci aynı zamanda kültürel değişimi de kapsamaktadır. Bu noktada esas sorun, mültecilerin göç ettikleri ülkelerde kendilerine karşı gösterilen ön yargılı tutumların neler olduğudur (Kolukıncık, 2009: 3). Ön yargılı tutumlar yerli halkın algıladığı ya da tehdit olarak gördüğü unsurlar üzerinedir.

Bu nedenle göç, ülkeler ve göçmenler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Buna, sosyal ve politik sonuçları olan hoşgörülü veya önyargılı tutumlar eşlik etmiştir: Hoşgörü durumunda sosyal uyum ve düşmanlık etmeme, önyargı durumunda ayrımcılık ve şiddet ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak ele aldığımızda göçmenlere yönelik göç edilen ülke vatandaşları tarafından bütünleşmeyi teşvik edici tutumlar yerine ayrımcılık ve dışlayıcı tutumlar sergilenmektedir. İtalyanların göçmenlere yönelik algı ve tutumlarında kültürleşme stratejilerinin göçmenler için önyargı ve ayrımcı tutumlar benimsenmiştir. Bununla ilgili olarak, göçmenlere yönelik uyum yerine ayrımcılık ve asimilasyon stratejileri tercih etmişlerdir (Kosic vd., 2005: 276). Afganistan'dan Erzincan'a göç eden mültecilerin sosyal bütünleşmesine ya da karşılaşmış oldukları ayrımcılığa dair tutumların belirlenmesi bu anlamda önem taşımaktadır. Çünkü her göç olayı, hem göç eden bireyler hem de göç edilen yerdeki bireyler açısından bir tutumun ve algının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu tutum ve algılar olumlu yönde (kabul ve uyum) olabileceği gibi olumsuz yönde de (çatışma ve ayrımcılık) olabilmektedir. Erzincan'da yaşayan bireylerin Afgan göçmenlere yönelik algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan saha araştırmasının sonuçları bu anlamda önem arz etmektedir.

5 Yöntem

Araştırmada kişisel bilgi formu ve Yiğit ve arkadaşları tarafından hazırlanan “Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği” başlıklı makalesinden faydalanmak suretiyle anket soruları hazırlanmıştır. Yazardan anket kullanım izni ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi “Beşerî ve

Sosyal Bilimler Etik Kurul” undan izin alınmak suretiyle anket soruları tesadüfi örneklem yoluyla 400 kişiye uygulanmıştır. Örneklem sayısı belirlenirken Yemane'nin örneklem büyüklüğünün belirlenmesine yönelik oluşturduğu tabloda güven düzeyinin %95 ve P=.5 olduğu düzeylerde örneklem büyüklüğü>100,000= 400 kişi olarak belirlenmiştir (Yamane: 1967: 886).

Araştırmanın Hipotezleri ve Alt Hipotezleri: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin Afganlara yönelik algı ve tutumları demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır.

H₁: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin cinsiyete göre Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında bir fark vardır.

H₂: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin gelir durumuna göre Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında farklılık vardır.

H₃: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin etnik kökenine Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında farklılık vardır.

H₄: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin eğitim durumuna göre Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında farklılık vardır.

H₅: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin yaşına göre Afganlara yönelik algı ve tutumları farklılık vardır.

H₆: Afganlara yönelik algı ve tutum ile Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında bir ilişki vardır

H₇: Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutuma etkisi vardır.

5.1 Afganlara Yönelik Algı ve Tutum Anketinin Güvenilirlik Analizi

Cronbach Alpha yöntemi, araştırma yönteminin iç tutarlılığını ölçmede kullanılan en yaygın yöntemdir (Kılınç, 2018: 157). Cronbach Alpha katsayısı, 0 ile 1 arasında değişim gösterir. Cronbach Alpha değeri 0.70 ve 0.90 aralığında ise oldukça güvenilir, 0.90 ve üzerinde ise çok yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir (Özdamar, 2013: 554). Ölçeğin güvenilirliği .70 ve üzerinde ise güvenilir (Kayış, 2010: 405), (Karagöz, 2019: 1003): Güvenilirlik kat sayısının .70 ve daha yüksek olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2010: 171), (Kalaycı, 2010: 322). “Erzincan İl Merkezinde Yaşayan Bireylerin Afgan Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumları” anketinin güvenilirlik Analizi 0,89 çıkmıştır. Bu sonuç ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

6 Bulgular ve Yorum

6.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	252	63,0
	Erkek	148	37,0
Yaş	18-25	229	57,3
	26-35	43	10,8
	36-45	35	8,8
	45 ve üzeri	93	23,3
Eğitim	Okur-Yazar Değil	14	3,5
	İlköğretim	92	23,0
	Lise	98	24,5
	Üniversite	196	49,0
Etnik Köken	Türk	214	53,3
	Kürt	122	30,5
	Arap	55	13,8

	Göçmen	9	2,3
Gelir	0-1500	93	23,3
	1501-3000	188	47,0
	3001-4500	96	24,0
	4501 ve üzeri	23	5,8

Katılımcıların %37,0'ı erkek, %63,0'ı kadınlardan oluşmaktadır. Yaş gruplarında en çok katılımı %57,3'lük oranla 229 kişiyle 18-25 yaş aralığında olan bireyler sağlamıştır. En az katılımı %8,8'lik oranla 36-45 yaş aralığında olan bireyler sağlamıştır. Gelir durumu açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %47,0'lık oranla 188 kişiyle aylık 1501-3000 Türk lirası gelire sahip bireyler oluşturmaktadır. En az katılımı %5,8'lik oranla 4501 ve üzerinde Türk lirası gelire sahip kişiler oluşturmaktadır. Etnik köken değişkeni açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %53,5'lik oranla 214 kişiyle Türk bireyler sağlamıştır. En az katılımı %2,3'lük oranla 9 kişiyle göçmen bireyler sağlamıştır. Eğitim durumu değişkeni açısından değerlendirdiğimizde en çok katılımı %49,0'luk oranla 196 kişi üniversite mezunları sağlamıştır. En az katılımı %3,5'lik oranla 14 kişiyle okur-yazar olmayanlar sağlamıştır.

Tablo 2: Normallik Testine İlişkin Tablo

		İstatistik	Standart Sapma
afganlarayönelikalgiyetutu m	Mean	3,6726	,03239
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	3,6089 3,7363
	5% Trimmed Mean	3,7025	
	Median	3,7667	
	Variance	,420	
	Std. Deviation	,64787	
	Minimum	1,63	
	Maximum	4,93	
	Range	3,30	
	Interquartile Range	,73	
	Skewness	-,791	,122
	Kurtosis	,508	,243

Normallik testinde Skewness ve Kurtosis değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğundan her bir soru normal dağılmaktadır (Tabachnick and Fidell, 2013: 68). Parametrik test uygulanacak örneklerden elde edilen nicel verilerin normal dağılım göstermesi gerekir (Özdamar, 2013: 253).

6.2 Farklılık Testleri

Tablo 3: Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin Afganlara yönelik algı ve tutumları demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır.

Demografik Özellikler		N	Ortalamalar	T Değeri	Sig(p) Değeri
Cinsiyet	Kadın	252	3,7470	3,026	,003
	Erkek	148	3,5459		
				F Değeri	Sig(p) Değeri
Gelir Durumu	0-1500	93	3,7204	,557	,644
	1501-3000	188	3,6358		
	3001-4500	96	3,6740		
	4501 ve üzeri	23	3,7739		
Etnik Köken	Türk	214	3,6142	1,768	,153
	Kürt	122	3,7817		
	Arap	55	3,6673		
	Göçmen	9	3,6148		
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	14	3,2786	1,963	,119
	İlköğretim	92	3,7065		
	Lise	98	3,7133		
	Üniversite	196	3,6645		
Yaş	18-25	229	3,6754	1,062	,365
	26-35	43	3,7031		
	36-45	35	3,4952		
	45 ve üzeri	93	3,7183		

Bağımsız örneklem T-testinde Afgan sığınmacılara yönelik algı ve tutumlarda erkek ve kadınların görüşleri arasında fark olup olmadığı test edilmiştir. Farklılık değişkeni tablosu, cinsiyet değişkenine göre; Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında farklılık bulunup bulunmadığını açıklamaktadır. ANOVA tablosunda (Sig. 2-tailed) değerine bakmak gerekir. Söz konusu değer (Sig. 2-tailed=,644) değerinin 0,05'ten büyük olduğu için anlamlı bir fark olduğunu gösterir. Tabloya göre cinsiyet ile Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin Afganlara yönelik algı ve tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır. H₁ hipotezimiz kabul edilmiştir. Erkek katılımcılar, mültecilere karşı kadın katılımcılara göre daha az olumlu tutum bildirmiştir (Scwetzter vd., 2005: 170).

Gelir durumu değişkenine göre; Afganlara yönelik algı ve tutum arasında (Sig. 2-tailed=,180) değerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle değişkenler arasında farklılık yoktur. H₂ hipotezimiz reddedilmiştir.

Etnik köken değişkenine Afganlara yönelik algı ve tutum arasında (Sig. 2-tailed=,153) değerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle anlamlı fark yoktur. H₃ hipotezimiz reddedilmiştir.

Eğitim durumu ile Afganlara yönelik algı ve tutum arasında tabloya göre (Sig. 2-tailed=,119) olmasından dolayı anlamlı fark yoktur. H₄ hipotezimiz reddedilmiştir.

Yaş değişkenine göre Afganlara yönelik algı ve tutum arasında (Sig. 2-tailed=,365) arasında anlamlı fark yoktur. H₅ hipotezimiz reddedilmiştir.

6.3 Faktör Analizi

Çalışmada örneklem sayısının 400 olarak belirlenmesi çalışmanın faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir. Afganlara yönelik algı ve tutum faktör analizi sonucunda dört (4) faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörler; tutum (.901), ekonomi (.896), güvenlik (.887), sosyokültürel (.825) olarak belirlenmiştir.

Toplam varyans 77,068'dir. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesinde kullanılan Kaiser Mayer Olkin Test (KMO) değerinin 0,50'nin üzerinde (0,828) olması dolayısıyla her bir sorun faktör analizine uygundur. Bu nedenle araştırma için örneklem büyüklüğü yeterlidir (Karagöz, 2019: 951).

6.4 Değişkenler Arası İlişki (Korelasyon Analizi)

Tablo 4: “Afganlara Yönelik Algı ve Tutum ile Afganlara Yönelik Algı ve Tutumun Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Korelasyon				
		afganlarayönelikal				Sosyok
		gıvetutum	Tutum	Ekonomi	Güvenlik	ültürel
afganlarayönelik	Pearson Correlation	1	,872**	,836**	,830**	,909**
algıvetutum						
Tutum		,872	1			
Ekonomi	Pearson Correlation	,836**	,757**	1	,766**	,612**
Güvenlik	Pearson Correlation	,830**	,716**	,766**	1	,625**
Sosyokültürel	Pearson Correlation	,909**	,683**	,612**	,625**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Korelasyon analizi değişkenler arasında ilişkinin varlığını belirlemek amacıyla yapılan analizdir (Kurnaz, 2020: 80).

“İki veya daha fazla değişken arasındaki incelemeye yarayan analizdir. Korelasyon katsayısı “r” ile gösterilir. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değer alarak ilişkinin yönü pozitif veya negatif olarak gruplandırılır” (Kılınç ve Sünbül, 2018:179). Bu anlamda, araştırmada “Afganlara yönelik algı ve tutum ile Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla oluşturulan “H₆: “Afganlara yönelik algı ve tutum ile Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında bir ilişki vardır” hipotezi için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Yukarıdaki Pearson korelasyon tablosunda arasında anlamlı ilişki bulunan değişkenler verilmiştir. Tablodan hareketle, Afganlara yönelik algı ve tutum ile; Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki vardır. Ekonomi alt boyutu ile tutum alt boyutu arasında (.757**), güvenlik alt boyutu ile; tutum alt boyutu arasında (.716**) ve ekonomi alt boyutu arasında (.766**), sosyokültürel alt boyut ile; tutum (.683**), ekonomi (.612**), ve güvenlik alt boyutu (.625**), arasında anlamlı ilişki vardır. Afganlara yönelik algı tutumun belirlenmesinde güvenlik, ekonomi, sosyokültürel faktörler belirleyici olmuştur.

Dolayısıyla “H₆: Afganlara yönelik algı ve tutum ile Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

En önemli faktörlerden biri, ev sahibi toplum üyelerinin kendilerine karşı sahip oldukları tutumlardır. Bu tutumlara genellikle önyargı ve ayrımcılık şeklinde olumsuz olan davranışlar eşlik eder. Son araştırmaların önemli bir bulgusu, ayrımcılık deneyiminin göçmen uyumunda önemli bir faktör olduğudur. 5000'den fazla göçmen genç üzerinde yapılan bir çalışmada ayrımcılık, gençlerin

kültürleşmeye çalıştığı dört faktörle (ekonomik, kültürel, bireysel tutum ve güvenlik) ilişkilidir (Berry, 2006: 731).

6.5 Regresyon Analizi

Regresyon analizi ile; “bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkeni ne şekilde etkilediği ya da bağımlı değişken üzerinde değişimin ne kadarının bağımsız değişkenler nedeniyle ortaya çıktığı belirlenmeye çalışılır. Bağımlı değişken olan Afganlara yönelik algı ve tutumun bağımsız değişken olan Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarını etkileyip etkilemediğini gösteren analizdir” (Can, 2016: 263).

R Square değeri (,992)'dir. Bu değer Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının Afganlara yönelik algı ve tutumu %99,2 oranında etkilediğini göstermektedir. Regresyon analizi P=,000 olduğundan anlamlıdır.

Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutumu pozitif olarak etkilemektedir. Sabit katsayımız ,105 alt boyutlara ilişkin katsayı ise; tutum (,205), ekonomi (,172), güvenlik (,172), sosyokültürel (,423) olarak açıklanmıştır.

Tablo 5: Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutuma etkisine ilişkin Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Beta	P	R2	F	P
Sabit	,105	,000	,992	12708,300	,000
Tutum	,205	,000			
Ekonomi	,172	,000			
Güvenlik	,172	,000			
Sosyokültürel	,423	,000			

Tablo 5' e bakıldığında R2 değerinin ,992 olduğu görülmektedir. Bu değer Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutumu %99,2 oranında açıklamaktadır. (F=12708,300; P=0,000) bu değerlere bakıldığında bağımsız değişkenlerin tamamı bağımlı değişken üzerinde etkilidir.

Algılanan dört tür tehdit, ekonomik, siyasi güce veya refaha yönelik algılanan tehditler olan gerçekçi tehditleri içerir. Ahlakla, değerlere ve tutuma yönelik algılanan tehditlerden oluşan algılar yerli halkta kaygıya yol açmaktadır. Örneğin, bazı vatandaşlar göçmenlerin işlerini elinden alacağından, kamu kaynaklarını tüketeceğinden veya ulusal kimlik ve kültürü tehdit edeceğinden dolayı göçmenlere karşı olumsuz tutumlara sahip olacağından endişe duymaktadır (Simpson vd., 2016: 375-376). Algılanan bu tehditlerin herhangi biri veya tümü, (yerli halkta) grup içi üyelerin tutum ve inançlarını etkileyebilir; korku ve kaygı gibi duygulanım ve kaçınma gibi davranışlara yol açabilir (Stephan, 2014: 240). Dolayısıyla “H₇: Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutuma etkisi vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

7 Sonuç

Göçmenlere yönelik dışlama ve ayrımcılık, küresel bir sorun olarak güncelliğini korumaktadır. Göçmenlerin yeni bir ülkeye uyum sağlamada büyük zorluklarla karşılaşmalarının, öncelikle nereden geldikleri, yaşamlarının erken dönemlerinde hangi sorunlu deneyimlere maruz kaldıkları veya hangi tutumlara sahip oldukları ile ilgili faktörlerin tespit edilmesi gerekir. Göç ettikleri yere taşınırken ve orada yaşarken ne tür sorunlar (özellikle ekonomik zorluklar, mülteci kampında yaşamak, sağlık sorunları ve ayrımcılık vb.) yaşadıkları belirlenmelidir. Bu belirlenen sorunların çözümünden sonra uyum problemlerinin çözümüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Çalışmamızda elde edilen verilere bakıldığında bazı hipotezlerimiz kabul edilirken (H₁, H₆, H₇), bazı hipotezlerimiz (H₂, H₃, H₄, H₅) reddedilmiştir. Erzincan il merkezinde yaşayan bireylerin Afganlara

yönelik algı ve tutumlarına yönelik soru ortalamalarına baktığımızda Afganlara yönelik olumsuz algı ve tutumlar öne çıkmaktadır.

Katılımcıların %56, 8'i 227 kişi Afganları iç savaş karşısında zorunlu sebeplerden dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanlar olarak görmektedir. Katılımcıların %64, 6'sı 218 kişi Afganları yerli halk için güvenlik ve asayişle ilgili sorun oluşturduğunu düşünmekte ve Afganları tehdit olarak görmektedir. Katılımcıların %58, 3'i 273 kişi Afganların Türkiye'de işsizlik oranını arttırdığını söylemektedir. Katılımcıların %60, 3'ü 241 kişi Afganları Türkiye'nin standardını azaltanlar olarak görmektedir. İşsizlik, gecekondulaşma, suç ve uyum problemleri yaşam standardı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Katılımcıların %70, 3'i 281 kişi Afganlar kendi ülkelerine geri gönderilmesi gerektiğini söylemektedir. Katılımcıların %67, 5'i 250 kişi Afganlar konut satış ve kira fiyatlarını arttırdığını söylemektedir.

Katılımcıların %65, 5'i 252 kişi Afganlar ülke bütünlüğümüze zarar vermektedir. Katılımcıların %65, 6'i 256 kişi Afganlar yaşadıkları yerlerde suç oranları artar. Katılımcıların %41, 8'i 235 kişi Afganlar sığınmacılar ekonomik açıdan Türkiye'ye yarar sağlamaktadır. Katılımcıların %69, 5'i 278 kişi Afganlar için harcanan ekonomik kaynaklar Erzincan'daki bireylerin aleyhinde sonuçlara neden olmaktadır. Katılımcıların %66, 5'i 266 kişi Afganlar sığınmacılar kendileri için oluşturulmuş kamplarda yaşamalıdır. Katılımcıların %72, 6'i 290 kişi Afganlar kendilerine uygun iş ve eğitim kurumlarına yerleştirilmelidir. Katılımcıların %71, 8'i 287 kişi Afganlar kadınlar gayrimesru evlilik için fırsat oluşturarak aile kurumuna zarar vermektedir. Katılımcıların %69, 8'i 279 kişi Afganlar kendi iş yerlerini açma konusunda destek verilmelidir. Katılımcıların %68, 3'i 273 kişi kültürel ve dilsel özellikleri Türkiye'nin birlik ve beraberliğini olumsuz etkilemektedir. Katılımcıların %79,8 'i 319 kişi Afganların kadınların yasal olmayan iş piyasalarında (seks işçiliği, uyuşturucu tacirliği vb.) gelir kaynağı olması ahlaki yozlaşmalara neden olmaktadır. Bu sonuçlar katılımcıların yarısından fazlasının Afgan göçmenlere yönelik olumsuz tutum içinde olduklarını göstermektedir.

Avustralya'da yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlasının mültecilere yönelik sevmeme, nefret, düşmanlık gibi öğeleri içeren önyargılı tutumlarda orta noktanın üzerinde puan aldığı göstermiştir. Bu sonuçlar, göçmen gruplarına ve Avustralyalı Aborijinlere karşı önyargıyı gösteren önceki Avustralya araştırmalarıyla tutarlı olan, mültecilere yönelik yüksek bir önyargılı tutum yaygınlığı olduğunu göstermektedir (Scwetzter vd., 2005: 170). Gerçekçi tehditler, "iç grubun (yerli halk) varlığını, siyasi veya ekonomik gücünü veya fiziksel refahını tehlikeye atan dış grup (göçmenler)" ile ilgilidir. Araştırmalar, gerçekçi tehditlerin, arazi veya işler gibi kıt kaynaklar üzerindeki gruplar arası rekabeti ve sağlık tehditleri gibi ekonomik çıkarlara, sosyal statüye veya iç grubun refahına yönelik tehditleri göçmenlere yönelik önyargının ve tutumun güçlü bir göstergesi olduğunu tutarlı bir şekilde göstermiştir (Bizman ve Yinon: 2001: 191).

Yaptığımız çalışmada demografik özellikler açısından cinsiyet, medeni durum, gelir, eğitim, yaş ve engel türü değişkenleri açıklanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik analiz sonucu ,89 çıkmıştır. Ölçekte yer alan her soru normal dağılıma uygundur. Bu nedenle parametrik testler kullanılmıştır. Farklılık testleri sonucunda cinsiyet değişkeni ile Afgan sığınmacılara yönelik algı ve tutum değişkeni arasında anlamlı farklılık vardır.

Etnik köken, gelir, eğitim ve yaş değişkenleri ile Afgan sığınmacılara yönelik algı ve tutum değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Korelasyon analizi sonuçlarında ise Afgan sığınmacılara yönelik algı ve tutum boyutunun alt boyutları (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Korelasyon analizi sonucunda, Afganlara yönelik algı ve tutum ile Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutları arasında bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizinde; Afganlara yönelik algı ve tutumun alt boyutlarının (tutum, ekonomi, güvenlik ve sosyokültürel) Afganlara yönelik algı ve tutumu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Göçmenlere yönelik literatür incelendiğinde genel olarak göç edilen yerdeki insanlar tarafından dışlayıcı tutumlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Bu anlamda alınacak tedbirler şunlardır:

a. Göçmenlere yönelik toplumsal uyumun artırılması amacıyla eğitim programları düzenlenmelidir. Buna ilave olarak göçmenlerle göç edilen yerdeki insanların çeşitli etkinliklerle bir araya getirilmesi kültürel alışveriş ve birbirlerini tanıma imkânı sağlanmalıdır.

b. Ayrıca, göç edilen yerdeki insanların göçmenlerle daha sık iletişim kurmaları teşvik edilmeli, gönüllü kuruluşlar ve toplum projeleri ile göçmenlere destekler sağlanmalıdır.

c. Özellikle medya ve iletişim araçları, göç ve göçmen konularını ele alırken konularını dikkatlice seçmelidir. Toplum içinde damgalanmayı, korkuyu ve endişeyi arttıracak konular ele alınmamalıdır.

d. Göçmenlerin; sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve engelli ve yaşlı gibi dezavantajlı göçmenlere yönelik evde hasta bakım hizmeti veren meslek mensupları tarafından sürekli olarak izlenmelidir.

e. İşsizlik, konut ve beslenme sorunları gibi durumlarda göçmenlere yönelik istismar ve ihmal artabilir. İhmal ve istismarın ortaya çıkmasını önleyici tedbirler kurumlar tarafından (belediye, valilik, göç müdürlüğü, aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü ve kolluk kuvvetleri) alınmalıdır.

f. Göçmenlere yönelik en önemli sorunlardan birisi de işsizliktir. Göçmenleri nitelikleri, meslekleri dikkate alınmak suretiyle iş-kur üzerinden çeşitli iş ve mesleklerde istihdamı sağlanmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/ References

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*, Ankara: Nobel Akademik Yayınları.

Alakuş, E. ve Uzan, Y. (2020). İnsan ticaretine konu olma potansiyeli bakımından Türkiye'nin Afgan düzensiz göçmen gerçeği, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 92-117.

Barışık, S. (2020). *Göç kavramı, tanımı ve türleri. Küreselleşen dünyada fırsat eşitliği arayışında uluslararası göç ve Türkiye'nin Suriye deneyimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Berry, J. W. (2006). Mutual attitudes among immigrants and ethnocultural groups in Canada, *International Journal of Intercultural Relations*, 30(6), 719-734.

Bizman, A. ve Yinon, Y. (2001). Intergroup and interpersonal threats as determinants of prejudice: The moderating role of in-group identification, *Basic and Applied Social Psychology* 23, 191-196.

Bozok, N. ve Bozok, M. (2018). Göçmen istekleri" yaklaşımı ışığında Beykoz, Karasu Mahallesi'ndeki refakatsiz Afgan göçmen çocukların yaşamlarını sürdürme mücadeleleri. *Moment Dergi*, 5 (2), 416-440.

Buz, S., Memişoğlu, F., Dönmez, H. ve Verduijn, S. (2020). *Destination unknown Afghans on the move in Turkey*, Mixed Migration Center.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Choi, J. B. ve Thomas, M. (2008). Predictive factors of acculturation attitudes and social support among Asian immigrants in the USA, *International Journal of Social Welfare*, 18(1), 76-84.

Göç İdaresi Başkanlığı. (2020). *Düzensiz Göç*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>.

Göç İdaresi Başkanlığı. (2019). *Düzensiz Göç Hakkında*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkında>.

Hellwing, T. ve Sinno, A. (2017). Different groups, different threats: public attitudes towards immigrants, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(3), 339-358.

Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.

Karagöz, Y. (2019). *SPSS AMOS META Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Karakaya, C. ve Karakaya, E. N. (2021). Türkiye'nin Göz Ardı Edilen Göçmenleri: Afganlar. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7(1), 100-111.

Kayış, A. (2010). Güvenilirlik analizi. Ş.Kalaycı (Ed.). *SPSS uygulamalı çoklu değişkenli istatistik teknikleri* içinde. Ankara: Asil Yayınları.

- Kılınç, E. (2018). Nicel verilerde geçerlilik ve güvenilirlik. Ş. Aslan (Ed.) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kılınç, E. ve Sünbül, F. (2018). SPSS uygulama örnekleriyle nicel veri analizi. Ş. Aslan (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kıraç, Ş. (2021). 2 bin 500 Afgan mültecinin yaşadığı Erzincan'da göç yolculuğu. 27 Eylül 2021 tarihinde <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/2-bin-500-afgan-multecinin-yasadigi-erzincanda-goc-yolculugu-1872079> adresinden erişildi.
- Kolukırık, S. (2006). Bulgaristan'dan göç eden Türk göçmenlerin dayanışma ve örgütlenme biçimleri: İzmir örneği, *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 1-13.
- Kolukırık, S. (2009). Mülteci ve sığınmacı olgusunun medyadaki görünümü: Medya politikası üzerine bir değerlendirme, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-20.
- Kolukırık, S. (2014). Uluslararası göç ve Türkiye: Yerel uygulamalar ve görünüm, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 6(2), 37-53.
- Kosic, A., Manetti, L. ve SAM, D. L. (2005). The role of majority attitudes towards out-group in the perception of the acculturation strategies of immigrants, *International Journal of Intercultural Relations*, 29(3), 273-288.
- Lütterbach, S. ve Beelmann, A. (2021). How refugees' stereotypes toward host society members predict acculturation orientations: The Role of Perceived Discrimination, *Frontiers in Psychology*, 12, 1-18.
- Martin, V., Canto, I. M., Garcia, S. M. ve Novas, P. (2021). Prejudice towards Immigrants: The Importance of Social Context, *Ideological Postulates, and Perception of Outgroup Threat, Sustainability*, 13(9), 1-14.
- Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Ankara: Nisan Kitabevi.
- Scweitzer, R. Perkoulids, S. ve Krome, S. K. (2005). Attitudes towards refugees: The dark side of prejudice in Australia, *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 170-179.
- Seyyar, A. ve Genç, Y. (2010). *Sosyal hizmet terimleri ansiklopedik sosyal pedagojik çalışma sözlüğü*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Simpson, J. J., Simpson, P. M. ve Milan C., O. (2016). Attitude towards immigrants and security: Effects on destination-loyal tourists, *Tourism Management*, 57, 373-386.
- Stephan, W. G. (2014). Intergroup anxiety: Theory, research, and practice, *Personality and Social Psychology Review*, 18(3), 239-255.
- Szaflarski, M. ve Baudry, S. (2019). The effects of perceived discrimination on immigrant and refugee physical and mental health. *Advances in Medical Sociology*, 19, 173-204.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, an introductory analysis*, (2nd Ed.), New York: Harper and Row.
- Yiğit, H., Kan, A., Uslu, L. ve Yaman, E. (2018). Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 40(2), 115-140.
- Yüksel, H. (2014). *Güncel gelişmeler ışığında sosyal politika*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Zarate, M. A., Garcia, B. ve Robert T. (2004). Cultural threat and perceived realistic group conflict as dual predictors of prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40(1), 99-105.